

PRISPEVEK ZA ZGODOVINO SLOVENSKE GEODEZIJE

(ODMEV NA ČLANKA BOŽA DEMŠARJA: SEMINAR ZA IZVEDENCE GEODETSKE STROKE IN GRAFIČNI KATASTER DANES, JUTRI (GEODETSKI VESTNIK 47/1 & 2, 2003))

Aleš Seliškar

Prepričan sem, da se bo naš kolega Milan kdaj lotil tudi sodobnejše zgodovine slovenske geodezije. In da mu zapletem pisanje, moram napisati svojo resnico o dogajanjih okrog seminarja za izvedence geodetske stroke v Portorožu, 9. novembra 2001.

Do ustanovitve Društva sodnih izvedencev in cenilcev geodetske stroke smo bili vsi slovenski geodeti zaskrbljeni nad stanjem v geodetskem sodnem izvedeništvu. Da je bilo stanje zaskrbljujoče, je nedvoumno odražal že seznam izvedencev geodetske stroke. Na njem so bili vpisani kolegi, ki so stroko omenjali le še v razgovoru ob jutranji kavi, in celo kolegi, ki smo jih že zdavnaj pospremili k zadnjemu počitku. Še več skrbi so vzbujale osebe, ki so se oklicale za geodetske strokovnjake, pa so imele z geodezijo toliko skupnega kot voznik rešilnega avtomobila z medicinsko stroko. No, in tako smo večkrat modrovali, da je treba kaj storiti. Pri tem, kdo in kako bo kaj storil, pa smo se razlikovali.

Sam sem se vključil v prizadevanja, ko je kolega Božo Demšar omenjal najenostavnejšo možnost priključitve »izvedencem kmetijske stroke« ali kakšnim drugim. Ker imam geodezijo rad, želim ohraniti njeno strokovno samostojnost povsod, kjer je možno. Zato sem dal pobudo, da se izvedenci geodetske stroke organizirajo v okviru Zveze geodetov Slovenije ali Matične sekcije geodetov pri Inženirski zbornici Slovenije. Rezultatov zaradi objektivnih razlogov in nekoliko tudi neaktivnosti ni bilo. Potem smo vsi spet malo zaspali. Dokončno nas je zbudila že najava seminarja za sodne izvedence v Portorožu, še bolj pa odmevi na seminar.

Do ministra za pravosodje nisem prišel. Sem se pa res pozanimal, kako je Božo Demšar postal nekakšen koordinator za seminarje za sodne izvedence geodetske stroke. Priznam, da me je odgovor, da je bil edini, ki je bil pripravljen to prevzeti, nekoliko presenetil, še bolj pa nepripravljenost za spremembe pri odgovornih uslužbencih na ministrstvu.

Okoliščine (neaktivnost zveze, organizacijske omejitve pri matični sekciji, nepripravljenost ministrstva) so privedle do aktivnejše pobude – na kolegiju Geodetske uprave Republike Slovenije sta se kolega Damjan Kvas in Roman Novšak zavezala, da kot člana Zveze geodetov Slovenije začneta aktivnosti za ustrezno organizacijo sodnih izvedencev geodetske stroke. Skupaj z Miranom Brumcem sta posel privedla do uspešne ustanovitve Društva sodnih izvedencev in cenilcev geodetske stroke. V izogib morebitnim zapletom sem bil pobudnik podpisa dogovora med Zvezo geodetov Slovenije, Matično sekcijo geodetov pri Inženirski zbornici Slovenije,

Fakulteto za gradbeništvo in geodezijo, Geodetskim inštitutom Slovenije in Geodetsko upravo Republike Slovenije, in sicer da podpiramo ustanovitev društva in da ga bomo v okviru naših možnosti in pristojnosti delovanje društva podpirali.

In kje je pravzaprav problem?

Največji problem je nepripravljenost posameznikov za sodelovanje z drugimi strokovnjaki in iskanje skupnih rešitev, ki bodo sprejemljive za večino. Ne vem, kje je vzrok taki strokovni »izolaciji«, ampak tako početje privede do situacije, ko je treba glede nekaterih trditev povedati tudi svojo resnico.

Z Andrejo Osolnik nisva bila pri ministru, temveč na ministrstvu za pravosodje pri pristojnih uslužbencih, in nisva diskreditirala Boža Demšarja, temveč sva le predlagala, da ministrstvo kot sogovornike za pripravo aktivnosti, povezanih z izvedenci geodetske stroke, sprejme ustrezno organizirane strokovnjake in ne posameznika.

Geodetska uprava ni bila nikoli pozvana, da bi našla predavatelja za področje geodetskega izvedeništva. Za izobraževanje smo vedno izvedeli naknadno na podlagi že poslanih vabil. Pri prvem izobraževanju naših reakcij ni bilo. Osebnostno sem prepričan, da lahko Božo Demšar popolnoma korektno in predvsem strokovno izvede izobraževanje, če bi predhodno ugotovil potrebe poslušalcev in se omejil le na strokovno področje.

Dopis Ljubljanskega geodetskega društva z dne 7. 3. 2002 ni bil pripravljen v dogovoru z vodstvom Geodetske uprave, saj se strinjam, da za strokovno področje izvedeništva ta ni pristojna.

Ne želimo »utišati« z »močjo avtoritete« opozarjanja na »pomanjkljivosti ravnanj in nestrokovnih navodil vodstva Geodetske uprave ter pomanjkljivosti novosprejetih zakonov v letu 2000«. Vsaka konstruktivna kritika je več kot dobrodošla. Prepričan sem celo, da bistvenih razhajanj sploh ni. Gre le za to, da Božo Demšar ni nikoli poslušal naših argumentov. Če želiš konstruktivno kritizirati, moraš najprej razumeti tisto, kar kritiziraš. Čisto mogoče je, da marsičesa nismo dobro povedali, vemo, da smo marsikaj zapletli, vendar je osnovni koncept še vedno pravi. Morda bo marsikaj pojasnil tudi pravilnik o urejanju mej. Poleg časovne stiske je glavni razlog, da ni napisan, v tem, da je večina geodetov (izvajalcev in uslužbencev uprave) želela podrobna navodila (temu pa resnično nasprotujem, saj bi taka rešitev pomenila spust stroke na rokodelsko raven in seveda onemogočila izvajanje navodil v praksi – vsaka izjema bi pomenila blokado).

Pozivi k nujnim spremembam v vodenju geodetske upravne službe so seveda legalni – kdo je imel prav, ponavadi pokaže zgodovina. Je pa res, da pri javnem pranju perila vedno najkrajši konec potegne stroka, in zato sem za drugačen način dialoga in iskanje konsenza.

Glede digitalnih katastrskih načrtov pa tole:

Zgodba o projektu digitalizacije zemljiško katastrskih načrtov

Začetek projekta je bil res bolj ljubiteljski. Za pisce zgodovine pa naslednja dejstva.

Tomaž Banovec nas je stalno spraševal in opozarjal, kdaj bomo že začeli digitalizirati zemljiško katastrske načrte. In ko sem to nekajkrat slišal in, ker sem se naučil, da Tomaž Banovec vidi

malo dlje kot večina geodetov, sem poklical na Inštitut za geodezijo in fotogrametrijo Janka Rozmana, takrat prav gotovo enega vodilnih računalniških strokovnjakov na področju geodezije, in ga vprašal, če bi oni začeli digitalizirati kataster v Kranju. Pa me je preusmeril na Matjaža Hribarja, ki je bil takrat na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo. In v času prebujanja nove slovenske države, ko je v občini Kranj postal župan Vitomir Gros, smo začeli projekt digitalnega katastra. Morda tudi malo iz mladostne nagajivosti smo takratno Republiško geodetsko obvestili o našem projektu in prosili za sodelovanje in usmerjanje projekta. Odgovora nismo prejeli. Tako smo začeli sami. Dokler je bil projekt ljubiteljski, so nas samo opazovali. Potem pa se je začela resna bitka glede tega, kakšen koncept ubrati. Zato je bil narejen zelo resen načrt, ki smo ga zaradi možnosti in potreb vmes tudi preoblikovali. Cilj popolnoma usklajenih podatkov projekta DZK (Digitalni zemljiški kataster) je nadomestil finančno in časovno obvladljiv projekt DKN (Digitalni katastrski načrt). In za zaključek zgodbe še nekaj o poteku projekta:

8. oktobra 1993 se je na Lisci zbralo štirinajst geodetov. Razlog je bil usklajena vizija digitalizacije katastra z desetletnim ciljem: DZK v vsako slovensko vas. In po desetih letih, 8. oktobra 2004, projekt zaključujemo.

Natančnost digitalnih katastrskih načrtov

Glede nastajanja zemljiško katastrskih načrtov, matematičnih geodetskih podlag, predvsem pa načina vzdrževanja zemljiško katastrskih načrtov, primernosti uporabe ter njihove absolutne in relativne natančnosti je več prispevkov Boža Demšarja na visoki strokovni ravni in se z njegovimi ugotovitvami popolnoma strinjam.

Razhajanja nastajajo le v tem, kako načrte digitalizirati in kako digitalne katastrske načrte uporabljati.

Zaradi obsega dosegljivih sredstev in pričakovanj uporabnikov smo pri digitalizaciji izvedli le pretvorbo analognih v digitalne podatke. Problem deformacij pa smo poskušali reševati tako, da smo v čim manjši meri pokvarili dobre relativne odnose med sosednjimi parcelami. Tako imamo v Sloveniji homogen zemljiško katastrski načrt, ki zvezno pokriva celo državo in zaradi digitalne oblike omogoča vrsto obdelav, ki v preteklosti niso bile možne. Omogoča pa (šele sedaj) oceno kakovosti lokacijskih podatkov. Zato je Geodetski inštitut Slovenije že izvedel oceno kakovosti lokacijskih podatkov o mejah na ravni katastrskih občin, v izvedbi pa je naloga, ki bo omogočala podrobno analizo natančnosti lokacijskih podatkov na ravni parcele. Rezultati obeh nalog bodo tudi javno predstavljeni.

Ob poznavanju nastajanja zemljiškega katastra je uporaba digitalnega zemljiškega katastra možna v najrazličnejše tehnične namene. Predvsem nam omogoča hitro in dobro oceno kakovosti podatkov in uvajanje racionalnih oblik izboljšav podatkov. Klasično, novo izmero izvedemo samo na parcelah, kjer so podatki o mejah neustrezni za nadaljnje postopke, in ne na območjih celotnih katastrskih občin.

Ob vzpostavitvi digitalnega zemljiškega katastra je bila izboljšana tudi kakovost usklajenosti grafičnega in atributnega dela in usklajenost samega grafičnega dela. Odkrite in odpravljene so

bile vse parcele, ki so bile v atributnem delu, na načrtih pa jih ni bilo, in obratno, odkrite so bile vse parcele, ki na načrtu niso imele številke, parcele, ki so imele več števil, in druge topološke napake.

Prav Božo Demšar me je v času pripravništva naučil, da podatki zemljiškega katastra niso le načrti, da je potrebno pregledati in upoštevati vse podatke. Torej to velja tudi za digitalne katastrske načrte. Grafične koordinate oziroma samo podatki iz digitalnih katastrskih načrtov seveda ne pomenijo nič. Da se tega zavedamo, povejo že obstoječe podatkovne baze: evidenca elaboratov, zemljiško katastrske točke z atributi, ki opisujejo kakovost, originalni zemljiško katastrski načrti in arhivirani podatki o transformacijah oziroma izvedenih spremembah na meji katastrskih občin. In če temu še dodamo možnost povezav z drugimi evidencami, predvsem digitalnim ortofotom, smo geodetskemu strokovnjaku dali v roke podatke, ki omogočajo kakovostno in strokovno ureditev meje oziroma jasno predstavitev lastnikom, koliko natančni so podatki o mejah, ki so evidentirani v zemljiškem katastru. Poudarjam, da geodetu na tak način nismo dali recepta, dali smo mu le kakovostno strokovno podlago.

Toliko. Božo Demšar bo komentiral: toliko na nivoju politika in da nimam pojma o geodeziji. Nisem politik. Nisem vrhunski strokovnjak. Poskušam pa najti sinergijo med stroko in politiko. Le tako bomo uspešni. In seveda, če bomo sodelovali, ne samo predavali naše resnice, če bomo pozorno prisluhnili predlogom kolegov, vedno skušali najti konsenz, se podredili skupni rešitvi in če bo vsak v okviru skupno dogovorjene rešitve naredil tisto, kar najbolje zna.